

sygn. akt **IX C 323/19**

UZASADNIENIE

M. R. (1) wystąpił przeciwko M. R. (2) z pozew o zapłatę kwoty 2500 zł wraz z odsetkami według stawki 5 % za okres od 30 października 2018 roku do dnia zapłaty. Żądanie zostało zgłoszone tytułem bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej.

M. R. (2) nie zajęła stanowiska w sprawie.

Ustalenia faktyczne

Wyrokiem z 30 października 2018 roku w sprawie o sygn. akt II 1 Ca 381/18 Sąd Okręgowy w Gdańsku zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Gdyni z 29 marca 2018 roku w sprawie o sygn. akt III RC 253/17 w pkt I w ten sposób, że alimenty zasądzone od powoda M. R. (1) na rzecz małoletniej M. R. (3) w wysokości Sądu Okręgowego w Gdańsku z 7 listopada 2013 roku w sprawie o sygn. akt II C 831/12 w kwocie po 1300 zł miesięcznie obniża z dniem 1 czerwca 2018 roku do kwoty po 800 zł miesięcznie, płatne z góry do 10-ego dnia każdego miesiąca z ustawowymi odsetkami na wypadek opóźnienia w płatności każdej z rat do rąk przedstawicielki ustawowej małoletniej pozwanej M. R. (2).

okoliczność bezsporna

8 czerwca 2018 roku powód przekazał pozwanej kwotę 1300 zł tytułem alimentów należnych M. R. (3).

9 lipca 2018 roku powód przekazał pozwanej kwotę 1300 zł tytułem alimentów należnych M. R. (3).

9 sierpnia 2018 roku powód przekazał pozwanej kwotę 1300 zł tytułem alimentów należnych M. R. (3).

7 września 2018 roku powód przekazał pozwanej kwotę 1300 zł tytułem alimentów należnych M. R. (3).

8 października 2018 roku powód przekazał pozwanej kwotę 1200 zł tytułem alimentów należnych M. R. (3).

okoliczności bezsporne

Powód M. R. (1) zwracał się do pozwanej M. R. (2) o zwrot nadpłaconych alimentów od czerwca 2018 roku w kwocie 2500 zł.

W pismach z 27 listopada 2018 roku, 8 stycznia 2019 roku i 18 lutego 2019 roku powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 2500 zł w terminie 7 dni od dnia doręczenia pisma.

okoliczności bezsporne

Ocena dowodów

Stan faktyczny był w sprawie bezsporny.

Ocena prawna

Zgodnie z art. 339 § 1 k.p.c. sąd może wydać wyrok zaoczny na posiedzeniu niejawnym, gdy pozwany w wyznaczonym terminie nie złożył odpowiedzi na pozew. W przypadku, o którym mowa w § 1, przyjmuje się za prawdziwe twierdzenia powoda o faktach zawarte w pozwie lub pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed posiedzeniem, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. (§ 2 art. 339 k.p.c.)

Fakt, że pozwany nie złożył odpowiedzi na pozew, powoduje jedynie ten skutek, że za bezsporny uznaje się stan faktyczny sprawy. Sąd nie jest zwolniony od oceny prawnej zgłoszonego żądania – przy uwzględnieniu tak ustalonego stanu faktycznego. Sąd zawsze jest zobowiązany rozważyć, czy w świetle przepisów obowiązującego prawa

materialnego twierdzenia powoda uzasadniają uwzględnienie żądań pozwu, w zakresie tym bowiem nie obowiązuje domniemanie z art. 339 § 2 k.p.c., negatywny zaś wynik takich rozważań powoduje wydanie wyroku zaocznego oddalającego powództwo. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 7 czerwca 1972 roku w sprawie o sygn. akt III CRN 30/72 – wydany na gruncie art. 339 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym przed 7 listopada 2019 roku, w ocenie sądu przedstawiający stanowisko aktualne)

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania powoda stanowi przepis art. 410 k.c. i art. 405 k.c.

Zgodnie z art. 405 k.c. kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Zgodnie z art. 410 § 1 k.c. przepisy artykułów poprzedzających stosuje się w szczególności do świadczenia nienależnego. Świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia. (§ 2 art. 410 k.c.)

Powództwo jest oparte na twierdzeniu, że wobec obniżenia należnych od powoda na rzecz M. R. (3) alimentów z datą wsteczną w stosunku do daty wydania orzeczenia o zmianie zakresu obowiązku alimentacyjnego część renty alimentacyjnej miesięcznej uiszczonej przez niego, która wykracza poza kwotę wskazaną w późniejszym z orzeczeń, stanowi świadczenie przez niego spełnione nienależnie.

Roszczenie powoda zostało więc zgłoszone jako świadczenie nienależne. Jednocześnie – roszczenie tytułem świadczenia nienależnego zostało zgłoszone przeciwko pozwanej M. R. (2).

Legitymowanym biernie w sprawie o świadczenie nienależne jest osoba, która ze świadczenia odniosła korzyść.

Warto w tym miejscu ponownie podkreślić, że podstawę dla roszczenia powoda stanowi fakt obniżenia należnych od niego alimentów. Powód wskazuje, że płacił alimenty w wysokości, która następnie została obniżona. Dalej, trzeba zauważyć, że alimenty zostały przyznane M. R. (3). To M. R. (3) jest wierzycielem alimentacyjnym powoda M. R. (1). To na rzecz M. R. (3) alimenty przez powoda były płacone.

Pamiętając o powyższych uwagach należy wskazać, że pozew nie został wywiedziony przeciwko M. R. (3) a przeciwko M. R. (2). Pozwana M. R. (2) nie jest wierzycielem alimentacyjnym powoda, a jedynie osobą, do której rąk – z uwagi na to, że wierzycielka alimentacyjna jest małoletnia – alimenty mają być przez powoda płacone.

W takim stanie faktycznym trzeba stwierdzić, że pozwanej M. R. (2) nie przysługuje legitymacja procesowa w niniejszej sprawie.

Skoro roszczenie powoda opiera się na fakcie obniżenia należnych od niego alimentów, a z tego faktu powód wyprowadza wniosek, że spełnił świadczenie nienależne, to osobą w sprawie pozwaną powinna być osoba, na której rzecz to świadczenie zostało spełnione. Twierdzenie to jest tym bardziej prawidłowe jeśli zważy się, że ww. fakt jest jedynym, na którym powództwo się opiera. Powód w szczególności nie podnosi, by płacone przez niego alimenty zostały wykorzystane przez pozwaną M. R. (2) niezgodnie z ich przeznaczeniem lub by pozwana z faktu zapłaty przez powoda alimentów należnych M. R. (3) odniosła jakkolwiek korzyść. Sam powód nie twierdzi więc, by pozwana w sposób nieuprawniony skorzystała z alimentów. Nie wywodzi, by spełnione przez niego świadczenie zostało spełnione na rzecz pozwanej. W konsekwencji – nie może skutecznie żądać, by roszczenie dotyczące zwrotu tego świadczenia mogło być skutecznie przeciwko pozwanej skierowane.

Reasumując powyższą część rozważań należy stwierdzić, że powództwo wytoczone przeciwko M. R. (2) – z uwagi na brak legitymacji procesowej po jej stronie – nie mogło być uznane za zasadne.

Niezależnie od powyższego, w ocenie sądu roszczenie powoda nie może być uznane za słuszne także z jeszcze jednej przyczyny.

Zgodnie z art. 411 pkt 2 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego.

Przepis art. 411 pkt 2 k.c. dotyczy sytuacji, w której zasady współżycia społecznego powodują, że spełnienie świadczenia nienależnego jest akceptowalne moralnie. Innymi słowy ten, kto uzyskał takie świadczenie, np. z tytułu świadczeń alimentacyjnych wyższych niż wynikające z przesłanek przewidzianych w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, nie staje się wzbogacony z moralnego punktu widzenia. W takiej sytuacji wprowadzenie przesłanki, że musiałby się liczyć z obowiązkiem zwrotu, wypaczałoby sens tej instytucji. Istotne jest bowiem, czy spełnienie świadczenia nienależnego czyni zadość zasadom współżycia społecznego, przy czym okoliczność, czy uzyskujący takie świadczenie rozdysponował nim, jeżeli w pewnym momencie odpadła podstawa świadczenia, może stanowić jeden z elementów oceny z punktu widzenia zasad współżycia społecznego. Aby można było mówić o takim świadczeniu, musi to być świadczenie „słuszne” z moralnego (etycznego) punktu widzenia. Można zatem przyjąć, że art. 411 pkt 2 k.c. ma zastosowanie w sytuacji, gdy ten, kto spełnił świadczenie, nie był prawnie zobowiązany, lecz można mu przypisać moralny obowiązek wobec przyjmującego świadczenie. Podstawę uzyskania przysporzenia stanowi w takiej sytuacji nie norma prawna, ale norma społeczna, która wynika z powszechnego poczucia sprawiedliwości i słuszności. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 kwietnia 2019 roku w sprawie o sygn. akt V CSK 20/18)

W przekonaniu sądu powód, spełniając alimenty na rzecz M. R. (3), realizował ciężący na nim obowiązek moralny. Powód jest bowiem ojcem małoletniej i jako taki winien uczestniczyć w spełnianiu potrzeb małoletniej, również w formie pokrywania kosztów, które spełnianie tych potrzeb generuje. Domaganie się obecnie zwrotu kwoty alimentów – zwłaszcza w kontekście faktu, że alimenty w wysokości płaconej przez powoda były należne w świetle obowiązującego na datę dokonywania zapłaty orzeczenia sądu – jest co najmniej dyskusyjne etycznie.

Sąd w pełni podziela pogląd wyrażony przez Sąd Okręgowy w Suwałkach z 30 października 2013 roku w sprawie o sygn. akt I Ca 312/13, zgodnie z którym Domaganie się przez powoda zwrotu świadczeń alimentacyjnych, których przeznaczeniem było zapewnienie pozwanemu środków na utrzymanie, tudzież realizowanie obowiązku finansowego niezbędnego do kontynuacji wykształcenia, naruszałoby zasady współżycia społecznego. Świadczenia alimentacyjne spełnione względem pozwanego były świadczeniami prawnie uzasadnionymi niezależnie od tego, czy spełnione były dobrowolnie, albo na podstawie wyroku zasadzającego alimenty. Nie ulegają więc zwrotowi alimenty dotychczas zapłacone.

Domaganie się przez powoda zwrotu alimentów nadpłaconych jest niezgodne z zasadami współżycia społecznego. Przy takiej ocenie żądania powoda pozew nie mógł zasługiwać na uwzględnienie.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, sąd, działając na podstawie art. 410 k.c. i art. 405 k.c., orzekł jak w sentencji.

ZARZĄDZENIE

1. odnotować w rep. C oraz w kontrolce wniosków o uzasadnienie;
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć powodowi wraz z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia apelacji;
3. akta przedłożyć z wpływem lub za 21 dni od zpo.

G., 24 lutego 2020 roku Sędzia Anna Mejka